



# Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej władz spółek kapitałowych



# Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej władz spółek kapitałowych

## Ubezpieczenie zawierane jest przez spółkę, a ochroną objęte są:

- osoby pełniące funkcje zarządcze w okresie ubezpieczenia, bez względu na zmiany czy rotację kadr oraz ,
- współmałżonkowie, konkubenci/partnerzy, spadkobiercy, wykonawcy testamentu, reprezentanci prawni (w przypadku ubezwłasnowolnienia), co daje ochronę w przypadku majątku wspólnego oraz może pomóc w ograniczeniu ryzyk sukcesji,
- prokurenci i pełnomocnicy,
- pośrednio sama spółka.

Ochronę zapewnianą przez ubezpieczenie możemy podzielić na dwie sekcje:

### 1. Ochrona prawna.

Ubezpieczenie pokrywa koszty:

- obrony i pomocy prawnej w związku roszczeniami lub zarzutami oraz koszty biegłych, rzeczoznawców, forensic accountants etc. niezbędnych do oceny zasadności roszczenia i rozmiarów szkody,
- obrony oraz pomocy/asysty prawnej we wszelkich postępowaniach urzędowych (administracyjnych, karno-skarbowych, karnych i kontrolnych, inspekcji),
- konsultacji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (np. śmierć członka władz, atak cybernetyczny, naruszenie poufności danych oraz inne zdarzenia, które mogą spowodować nagły spadek przychodów powyżej 25% w skali roku) oraz koszty zarządzania kryzysowego,
- naprawy wizerunku oraz wsparcia psychologicznego,
- kar i grzywien administracyjnych i cywilnych, również tych wynikających z regulacji ZAFI/MAR/MAD, (do maksymalnej wysokości 50% sumy gwarancyjnej),
- stawiennictwa osoby ubezpieczonej przed sądem.

### 2. Ochrona w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Obejmuje roszczenia wniesione w okresie ubezpieczenia w związku z wyrządzeniem szkody (również tylko zarzucanym) na skutek:

- działania sprzecznego z umową spółki (np. nie wystąpienie o zgodę rady nadzorczej na zaciągnięcie zobowiązań o znacznej wartości),
- niedopełnienia obowiązków (również obowiązków informacyjnych spółki publicznej i związanych z emisją papierów wartościowych),
- błędu, zaniechania, zaniedbania,
- wprowadzenia w błąd, podania nieprawdziwej informacji,
- przekroczenia uprawnień,
- naruszenia praw pracowniczych,
- zbyt późnego zgłoszenia upadłości spółki.

Roszczenia mogą wnosić:

- spółka,
- akcjonariusze/ udziałowcy,
- wierzyciele i kontrahenci,
- Skarb Państwa,



# Krótki zarys odpowiedzialności cywilnej władz spółek

Rozwój gospodarczy naszego kraju i wzrost zamożności, inwestycje zagraniczne, zmiany w prawie jakie nastąpiły w ciągu ostatnich 24 lat, spowodowały powstanie ogromnej liczby funkcjonujących spółek kapitałowych. Jednocześnie wzrost zależności pomiędzy różnymi podmiotami gospodarczymi i instytucjami (np. w związku z finansowaniem działalności), spowodował, że uchybienie członka władz spółki może wywołać szkody następcze jednocześnie u wielu podmiotów.

Z kolei mijający powoli kryzys gospodarczy zwiększył ilość upadłości spółek, która związana jest z największym ryzykiem roszczeń cywilnych. W jej przypadku z reguły nie da się zaspokoić wszystkich wierzycieli, a obowiązujące przepisy k. s. h. i Prawa upadłościowego pozwalają na stosunkowo łatwe postawienie zarzutów zarządowi spółki.

Nie należy również zapominać o art. 219 i 382 k. s. h. które określają obowiązki kontrolne rady nadzorczej. Mimo, że do tej pory w Polsce oficjalnie nie znane są przypadki wystąpienia z roszczeniem do członków rady, w przyszłości na pewno to nastąpi.

Poniżej próbuję w wielkim skrócie opisać najważniejsze rodzaje odpowiedzialności cywilnej członków władz spółek.

## 1. Odpowiedzialność wobec spółki za wyrządzoną jej szkodę (art. 291 - 293 i 479 -490 k. s. h.).

Wprowadzony w roku 2000 Kodeks Spółek Handlowych wprowadził istotne zmiany, co do niektórych aspektów odpowiedzialności władz spółek kapitałowych:

1. w art. 293 określającym odpowiedzialność władz spółki za wyrządzoną szkodę wymieniono *expressis verbis* członków zarządu, członków rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidatora spółki (w Kodeksie Handlowym posługiwano się pojęciem „członkowie władz spółki”),
2. osoby te mają obowiązek stosować staranność zawodową zamiast staranności „sumiennego kupca” jak było dotychczas,
3. wprowadzono znaczącą zmianę ciężaru dowodu w przypadku szkody wyrządzonej przez członka władz spółki, członek władz, (a nie powód) musi udowodnić, że nie ponosi winy za wyrządzoną szkodę.

Zgodnie z art. 486 oraz 295 k. s. h. jeżeli spółka nie wytoczy powództwa o naprawienie wyrządzonej jej szkody w terminie roku od dnia ujawnienia czynu wyrządzającego szkodę, każdy wspólnik może wnieść pozew o naprawienie szkody wyrządzonej spółce.

Dodatkowo w orzecznictwie i w doktrynie prawnej coraz częściej pojawia się pogląd, że członkowie władz spółek handlowych zatrudnieni na podstawie umowy o pracę nie są chronieni przez przepisy Kodeksu Pracy. Przyjmuje się dwa podejścia:

- odpowiedzialność zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych istnieje obok i niezależnie od odpowiedzialności pracowniczej, lub
- przepisy Kodeksu Spółek Handlowych stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisów Kodeksu Pracy.

Tak, czy inaczej, jest prawie pewne, że nawet, kiedy członek władz zatrudniony jest w oparciu o umowę o pracę, jego odpowiedzialność nie jest ograniczona do wysokości trzykrotnego miesięcznego wynagrodzenia.

Potwierdza to wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2003 r. (IV CK 305/02, LEX nr 599556), który określił, że zatrudnienie członka zarządu na podstawie umowy o pracę nie ogranicza jego odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną spółce, jeżeli wiąże się ona z zarządzaniem. W takiej sytuacji nie dotyczy go więc ochrona z art. 119 k.p.



## **2. Odpowiedzialność cywilna wobec wierzycieli za zobowiązania (również publiczno-prawne) spółek (art. 299 k. s. h. oraz art. 21 Prawa upadłościowego),**

Zgodnie z art. 11 Ustawy o prawie upadłościowym i naprawczym, dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych lub gdy jego zobowiązania przekroczą wartość jego majątku, nawet wówczas, gdy na bieżąco te zobowiązania wykonuje. Zgodnie z art. 21 w takiej sytuacji osoby mające prawo reprezentować dłużnika są obowiązane do złożenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości nie później niż w ciągu dwóch tygodni i ponoszą odpowiedzialność za szkody wyrządzone w związku z niedochowaniem tego terminu.

Zgodnie z art. 299 Kodeksu Spółek Handlowych jeżeli egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania i aby zwolnić się z odpowiedzialności członek zarządu, musi wykazać, że:

- we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo,
- niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, albo,
- pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody.

Art. 300 dodaje, że powyższe przepisy nie naruszają praw współników oraz osób trzecich do dochodzenia naprawienia szkody na zasadach ogólnych.

## **3. Odpowiedzialność za zaległości podatkowe i inne zobowiązania publicznoprawne**

W orzecznictwie sądowym i w doktrynie prawnej powszechny jest pogląd, że odpowiedzialność z tytułu art. 299 k. s. h. dotyczy zarówno zobowiązań cywilnoprawnych jak i publicznoprawnych (podatki, składki na ubezpieczenie społeczne, należności celne). Zgodnie z art. 116 i 116a w związku z artykułem 107 Ordynacji podatkowej za zaległości podatkowe powstałe podczas pełnienia przez nich swoich funkcji członkowie zarządu spółek kapitałowych odpowiadają na takich samych zasadach. Przesłanki zwalniające z odpowiedzialności są podobne jak w 299 k.s.h, z tym, że będą oni również zwolnieni z odpowiedzialności, jeśli wskażą oni mienie, z którego egzekucja będzie możliwa.

## **4. Odpowiedzialność w związku z emisją papierów wartościowych (art. 484 k.s.h. oraz Rozdział 8 Ustawy o ofercie publicznej)**

Art. 484 określa zasady odpowiedzialności za nieprawidłowości związane z informowaniem o stanie majątkowym spółki akcyjnej w związku z wydawaniem akcji, obligacji lub innych tytułów uczestnictwa w zyskach. Każda osoba, która w tym procesie uczestniczyła odpowiada solidarnie za szkodę, jeżeli zamieściła w ogłoszeniach lub zapisach fałszywe dane lub zataiła okoliczności, które powinny być ujawnione zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Z kolei Ustawa o ofercie publicznej poświęca odpowiedzialności cywilnej cały Rozdział 8, który nakłada odpowiedzialność na zasadzie winy, na wszelkie podmioty uczestniczące w sporządzaniu informacji zamieszczanych w prospekcie emisyjnym, memorandum informacyjnym oraz innych dokumentach sporządzanych i udostępnianych w związku z ofertą publiczną dotyczącą papierów wartościowych. Na te podmioty nałożony jest obowiązek staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności.



## 5. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim

Odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej ponosi podmiot prowadzący taką działalność. W omawianym tutaj przypadku (spółki kapitałowe) odpowiedzialność ponosi osoba prawna, jaką jest spółka.

Mimo tego mogą wystąpić trzy rodzaje sytuacji, w których to członek władz spółki poniesie odpowiedzialność cywilną:

1. spółka spełni swoje zobowiązanie odszkodowawcze, ale zwróci się potem do członka zarządu o odszkodowanie zgodnie z art. 293 k. s. h. (szkodą spółki będzie zobowiązanie odszkodowawcze, które powstało w związku z jego niestarannością zawodową i z jego winy),
2. roszczenie zostanie złożone bezpośrednio członkowi władz spółki (ponosi on przecież odpowiedzialność cywilną na zasadach ogólnych).
3. sytuacja określona przez art. 299 Kodeksu Spółek Handlowych – np. zbyt późno zgłoszona upadłość spółki – zobowiązania odszkodowawcze spółki są przecież zobowiązaniami cywilnoprawnymi.

Istnieje więc ryzyko przypisania członkowi władz spółki odpowiedzialności, którą normalnie poniosłaby spółka.

Oto niektóre typy odpowiedzialności cywilnej związanej z działalnością gospodarczą:

1. odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez produkt niebezpieczny (art. 449 kc), oraz odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań w stosunku do klientów/ kontrahentów/ partnerów handlowych (art. 355 kc oraz 471 kc),
2. odpowiedzialność w związku z posiadaniem budowli i prowadzeniem zakładu wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody (433, 434 kc i 435 kc).
3. odpowiedzialność za szkody wyrządzone w środowisku przyrodniczym (art. 323 Ustawy prawo ochrony środowiska),
4. odpowiedzialność za szkody wyrządzone przedsiębiorstwom konkurującym (art. 18 Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji),
5. odpowiedzialność w związku z wystawieniem czeku bez pokrycia (art. 60 Prawa czekowego),
6. odpowiedzialność za szkody wyrządzone pracownikom w związku ze złą organizacją pracy etc. (np. naruszenie art. 94 i 97, 99 i 207 kp).

## 6. Absolutorium

Udzielenie przez spółkę absolutorium stanowi wyraz akceptacji dla sposobu wykonywania funkcji przez członków organów spółki w ostatnim roku obrotowym.

Proszę zwrócić uwagę, że uzyskanie przez członków zarządu absolutorium nie zwalnia ich całkowicie od odpowiedzialności:

1. zgodnie z art. 296 w przypadku wytoczenia powództwa przez wspólnika na podstawie art. 295 oraz w razie upadłości spółki, osoby obowiązane do naprawienia szkody nie mogą powoływać się na uchwałę wspólników udzielającą im absolutorium ani na dokonane przez spółkę zrzeczenie się roszczeń o odszkodowanie,
2. absolutorium ma skutek prawny wyłącznie w stosunku do działalności, która jest wspólnikom/ akcjonariuszom znana (czyli została ujawniona przez zarząd, radę nadzorczą, biegłego rewidenta czy samych wspólników).



## Typowy zakres ubezpieczenia OC członków władz spółki kapitałowej

<b>Ubezpieczający:</b>	<b>Spółka kapitałowa/ Spółka holdingowa</b>
<b>Ubezpieczone Spółki</b>	<b>Spółka kapitałowa/ Spółka holdingowa wraz ze wszystkimi kontrolowanymi spółkami</b>
<b>Osoby Ubezpieczone:</b>	<p>1. Byli, obecni i przyszli Członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej, Prokurenci spółki wymienionej jako Ubezpieczający oraz spółek zależnych.</p> <p>2. Pracownicy (inni niż Członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej czy Prokurenci) podczas wykonywania funkcji zarządczych lub nadzorczych.</p> <p>3. Pracownicy, jako współpozwanani razem z Członkiem Zarządu, Rady Nadzorczej lub prokurentem Spółki.</p> <p>Ubezpieczonymi są także współmałżonkowie, konkubenci/partnerzy, spadkobiercy, wykonawcy testamentu, reprezentanci prawni.</p>
<b>Ubezpieczyciel:</b>	W zależności od rodzaju działalności ubezpieczonej spółki, sumy bilansowej, wyników finansowych: Warta, ERGO-Hestia, Uniqą, Concordia, Allianz, Generali, PZU, Ace, AIG Europe
<b>Reasekurator:</b>	ubezpieczenie plasowane lokalnie lub w Syndykatach Lloyd's of London
<b>Rodzaj ubezpieczenia:</b>	Dobrowolne ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków władz spółek kapitałowych (Directors & Officers Insurance)
<b>Typ polisy:</b>	Polisa typu claims made - ochroną objęte są roszczenia zgłoszone w okresie ubezpieczenia oraz w dodatkowym okresie zgłaszania roszczeń (36 miesięcy) w razie nie odnowienia polisy. Okres Dodatkowy dla ustępujących członków władz spółki wynosi zwykle 72 miesiące.
<b>Zakres ubezpieczenia:</b>	Ochrona obejmuje roszczenia osób trzecich oraz spółki z tytułu szkód wyrządzonych przez członków władz spółki kapitałowej. Ochrona obejmuje zwykle: <ul style="list-style-type: none"> <li>- roszczenia z art. 107 oraz 116 ordynacji podatkowej,</li> <li>- roszczenia wynikające z naruszenia praw pracowniczych,</li> <li>- wszelkiego rodzaju koszty obrony, postępowań przygotowawczych, koszty PR, etc.</li> </ul>
<b>Zakres terytorialny:</b>	Cały świat z wyłączeniem USA i Kanady
<b>Główne wyłączenia:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkody osobowe i rzeczowe,</li> <li>• kary i grzywny nałożone na ubezpieczoną spółkę (nie dotyczy roszczeń regresowych spółki z tytułu kar nałożonych na nią na skutek niestaranności członka władz);</li> <li>• odszkodowania cywilne o charakterze karnym (punitive and exemplary damages)</li> <li>• szkody w związku z działalnością zawodową ubezpieczonego,</li> <li>• szkody wyrządzone umyślnie;</li> <li>• szkody wyrządzone na skutek przestępstwa;</li> <li>• szkody wyrządzone/ roszczenia wniesione w związku z działalnością na terenie USA/ Kanady,</li> <li>• roszczenia związane z publiczną emisją papierów wartościowych ubezpieczonego (mogą być włączone do zakresu),</li> <li>• roszczenia związane z terroryzmem.</li> </ul>
<b>Suma gwarancyjna:</b>	<b>Od 1 000 000 PLN do 20 000 000 PLN na jedno i wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia</b>
<b>Okres ubezpieczenia:</b>	12 miesięcy



<b>Franszyza redukcyjna:</b>	<b>Brak franszyzy dla roszczeń wnoszonych przeciwko Osobom Ubezpieczonym</b> Dla pozostałych roszczeń: 10 000 PLN do 500 000 PLN, w zależności od potrzeby
<b>Składka:</b>	<b>Jest uzależniona od sumy gwarancyjnej, sumy bilansowej Ubezpieczonych Spółek, ich wyników finansowych, branży w jakiej działają oraz historii roszczeń. Zwykle wynosi od kilku do kilkuset tysięcy złotych.</b>
<b>Kwotacja:</b>	Kwotacja jest tak naprawdę analizą finansową działalności Ubezpieczonych Spółek. Do uzyskania oferty niezbędne są następujące dokumenty:: <ul style="list-style-type: none"><li>- zbadane sprawozdania finansowe za ostatnie dwa lata wraz z opinią biegłego rewidenta (jeżeli istnieją),</li><li>- bilans, rachunek wyników i przepływy za ostatni rok,</li><li>- kwartalne dokumenty finansowe z bieżącego roku,</li><li>- wniosek ubezpieczeniowy.</li></ul>

Zapraszamy do współpracy

KONRAD ALABRUDZIŃSKI BROKERZY UBEZPIECZENIOWI I REASEKURACYJNI Rozwadowskiego 35c 05-230  
Ossów TEL. +48 604 580 584 [k.a@alabrudzinski.pl](mailto:k.a@alabrudzinski.pl) [www.alabrudzinski.pl](http://www.alabrudzinski.pl)